

EBE ADAYLARININ GEBELİKTE DÖNÜŞTÜRÜCÜ ÖĞRENMEYİ KOLAYLAŞTIRMA ROLLERİYLE İLGİLİ ALGILARININ BELİRLENMESİ VE ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

A STUDY ON MIDWIFERY STUDENTS' PERCEPTIONS OF THEIR ROLES IN FACILITATING TRANSFORMATIVE LEARNING DURING PREGNANCY AND THE DEVELOPMENT OF A SCALE

Tanju DEVECİ¹, Filiz ASLANTEKİN ÖZÇOBAN²

¹ Antalya Bilim Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Antalya, Türkiye

² Balıkesir Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Balıkesir, Türkiye

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı, ebe adaylarının, gebelik döneminde yaşanabilecek dönüştürücü öğrenme tecrübelerinde kolaylaştırıcı rolü üstlenebilmelerine yönelik algılarını belirlemek ve bir ölçek geliştirmektir.

Yöntem: Bu araştırma tanımlayıcı bir çalışmadır. Çalışmaya bir devlet üniversitesinde eğitim alan 218 ebelik öğrencisi dahil edilmiştir. Veriler demografik soru formu ve araştırmacılar tarafından oluşturulan ölçek kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmada ölçeğin yapı geçerliğinin belirlenmesinde Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve sayı, yüzde, korelasyon testi kullanılmıştır. Ölçeğin beş alt boyuttan ve 32 maddeden oluştuğu görülmüştür. Oluşan ölçek yapısının cronbach alfa değeri 0.95 olarak saptanmış olup alt boyutların cronbach alpha değerleri 0.76 ile 0.89 arasında saptanmıştır.

Bulgular: Geliştirilen ölçeğin analizinde ortalama puanın 111 olduğu belirlenmiştir. Ayrıca ebe adaylarının eleştirel yaklaşıma destek, öğrenme kaynaklarına erişim ile öğrenme süreç ve içeriklerini değerlendirme alt ölçekleri yüzdeler dilimlerinin daha düşük olduğu saptanmıştır. Diğer alt ölçeklerde yüzdeler dilimleri, ölçek için belirlenmiş olan yüzdeler dilimlerle örtüşmüştür. Ebe adaylarının sınıf düzeyleri ile kolaylaştırıcı rolü üstlenebilme yetkinliklerine ilişkin algı düzeyleri arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır.

Sonuç: Ebe adaylarının dönüştürücü öğrenmede kolaylaştırıcı rolü üstlenebilme yetkinliklerine ilişkin algı düzeylerinin yüksek olduğu, sınıf düzeyleri arttıkça puan ortalamalarının yükseldiği saptanmıştır. Ebelerin, anne ve aile için hayati önem taşıyan gebelik döneminde, destek sağlama, danışman ve yetişkin eğitimcisi olma konusunda rollerini bilinçli ve etkin yapabilmeleri için eğitim müfredatlarında yetişkin eğitimi yaklaşımı ve perspektif dönüşümü konularına yer verilmesi sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Dönüştürücü Öğrenme, Ebe Adayları, Gebelik, Mezirow, Perspektif Dönüşümü

ABSTRACT

Objective: This paper aims to identify midwifery students' perceptions of the role of facilitators in transformative learning that is likely to take place during pregnancy and to develop a scale.

Method: This is a descriptive study. Two-hundred and eighteen midwifery students at a state university participated in the study. Data were collected using a survey which included a scale developed by the researchers. Factor Analysis conducted revealed a total of 32 items categorized into five sub-scales. The Cronbach Alpha value for the scale as a whole was calculated to be 0.95, while the values for the sub-scales varied between 0.76 and 0.89.

Findings: The participants' average score was found to be 111 and the attained scores were relatively lower in the sub-scales of support for critical thinking, access to learning resources, and evaluation of learning processes and contents. Their scores for the other two sub-scale, however, corresponded to the percentiles calculated for the original scale. Also, a positive correlation was found between the students' scores from the scale and the years into their university education.

Conclusion: Important to note is that midwifery students had relatively high scores for assuming a facilitator role, and their scores increased as they progressed in their university studies. However, it appears that their inclinations are not at the conscious level. For them to facilitate and support transformative learning during pregnancy, it is essential that the transformative learning theory be incorporated into the curriculum at midwifery education institutions.

Keywords: Mezirow, Midwifery Students, Pregnancy, Perspective Transformation, Transformative Learning

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Tanju DEVECİ, Doç. Dr., Antalya Bilim Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Antalya, Türkiye. **E-mail:** tanjudeveci@yahoo.com

Bu makaleye atıf yapmak için / Cite this article: Deveci, T., Aslantekin Özçoban, F. (2025). Ebe Adaylarının Gebelikte Dönüştürücü Öğrenmeyi Kolaylaştırma Rollerine İlgili Algılarının Belirlenmesi ve Ölçek Geliştirme Çalışması. *Gevher Nesibe Journal of Medical & Health Sciences*, 10(1), 93-103. <http://doi.org/10.5281/zenodo.14994973>

GİRİŞ

Gebelik fizyolojik, psikolojik ve sosyal değişimlerin olduğu ve bu değişimlere adapte olma sürecinin yaşandığı önemli bir dönemdir. Gebelik döneminde yaşanan değişiklikler, kadınların beden ve ruh sağlığı yanısıra eşlerinin ve ailelerinin yaşamını da derinden etkiler (Milne ve ark., 2020). Yaşamın önemli bir dönüm noktasını oluşturan bu durum, bireyin geri kalan tüm hayatını etkilemektedir (Taşkın, 2023; Tortumluoğlu, Okanlı ve Erci 2003; Gümüş ve ark., 2011). Birey, anne ya da baba olmaya ne kadar istekli ve planlı bir şekilde hazırlanmış olsa da, karşılaştığı durumlar gebelikten itibaren kendini sorgulamasına neden olabilir (Perrykkad, O'Neill, ve Jamadar, 2023; Bergbom ve ark., 2017; Chang ve ark., 2010). Bu tür sorgulamalar, bireye önemli öğrenme fırsatları sunar. Ancak bu fırsatlardan en etkili bir şekilde faydalanabilmek için bir takım destek mekanizmalarına ihtiyaç duyulur (Demirci, Oruç ve Kabukçuoğlu, 2024). Bu, özellikle ilk kez anne veya baba olacak yetişkinler için daha belirgin hale gelebilir. Gebelik deneyimi, onların farklı konularda öğrenme ihtiyacı hissetmelerine (Almalik ve Mosleh, 2017) ve bakış açılarını sorgulamalarına (Klobuča, 2016) neden olarak, anne adaylarına öğrenme fırsatları sunar. Bu dönemde, hayatın akışındaki, sağlığındaki ve fetüsün büyüme ve gelişmesindeki değişimleri anlamaya, kabullenmeye ve adapte olmaya çalışırken, ihtiyacı olan bilgiyi fark etmek, öğrenmek ve davranış kazanmak gibi, kadın hayatının en yoğun ve en değerli deneyimlerinden birini yaşamaktadır. Bu, yetişkinin yeni bir deneyim yaşarken bakış açısında geçirdiği bir dönüşüm deneyimidir.

Bu çalışmada, kadınların yukarıda betimlenen deneyimleri, Jack Mezirow'un "Perspektiflerin Dönüşümü Teorisi" (Mezirow, 1978, 1994) çerçevesinde ele alınmaktadır. Mezirow bu teoriyi, yetişkin öğrenenlerin kendilerine has özelliklerini göz önünde bulundurarak geliştirmiştir. Teoriye göre yetişkinlerin içinde buldukları durumlar ve önceki deneyimleri arasında bir uyumsuzluk olduğunda, perspektiflerin dönüşümü ihtimali ortaya çıkmaktadır. Uyuşmazlıklar, gerçeklik yapılarını, tecrübeleri ve mevcut durumu sorgulamaya neden olur. Yaşam krizleri, bu sürecin başlamasına yol açanlardır. Yaşam krizlerinin önemine Mezirow (1978: 101) şu şekilde işaret etmiştir:

Yetişkin bireyler, alışılmış yollarla çözemeyecekleri bir dizi ikilemlerle karşı karşıya gelebilirler... Bunlar yetişkinlerin yaşamlarında olağan olsa da, bazıları diğerlerinden daha dramatiktir. [Bazı] yazarların "yaşam bunalımları" olarak nitelendirdiği konular, bunlara örnek teşkil edebilir... Bir iş ya da eş kaybı, taşınma, mezuniyet, aldatılma ya da terk edilme gibi durumlar, hazır çözümlerin bulunmadığı sosyal ve bireysel sorunlara yol açabilir. Oynadıkları rollerin altındaki varsayımların eleştirel analizini yapmak, bu sorunlar ile başa çıkmak ve benlik gelişiminin başarıyla sonuçlanmasına neden olabilir.

Mezirow perspektiflerin dönüşümünün on aşamalı bir süreçle gerçekleştiğini belirlemiştir: 1- Zihin kurcalayıcı bir ikilem, 2- Kendini inceleme, 3- Eleştirel değerlendirme ve yabancılaşma duygusu, 4- Diğerlerinin deneyimlerine karşı hoşnutsuzluğu dile getirme, 5- Yeni davranış şekilleri için seçenekler keşfetmek, 6- Yeni davranış şekillerine yönelik güven oluşturma, 7- Eylem planlama, 8- Planları uygulamak için bilgi edinme, 9- Yeni rolleri deneme, 10- Toplumla yeniden bütünleşme.

Gebelik, yaşam krizlerine verilebilecek en iyi örneklerden biridir. Yukarıda da bahsedildiği üzere, birey isteyerek ve planlı bir şekilde gebe kalmış olsa bile, gebelikte birlikte yaşayacağı fiziksel ve psikolojik değişiklikler bir tür yaşam krizi oluşturabilir. Gebelik süreci, kadın için olduğu kadar ailesi için de bir kriz dönemi olabilir (Beydağ, 2007). Bu krizi başarılı bir şekilde deneyimlemesi, hem anne adayının kendisi, hem bebek, hem de çevresindeki diğer bireyler için oldukça önemlidir. Dolayısıyla, kadınların anne adaylıkları sürecini oluşturan gebelik döneminde krizle baş edebilmeleri için güçlenmeleri ve baş etme mekanizmalarını geliştirmeleri gerekir. Bunun için, gebelerin yaşamakta oldukları ve yaşayacakları süreci öğrenmek ve baş etme güçlerini geliştirecek eğitimsel desteğe ihtiyaçları vardır. Bu destek, onların dönüşüm sürecine en etkili şekilde katkı sağlamalıdır.

Mezirow'un teorisi de, dönüşüm sürecinde yetişkin eğitimi desteğinin önemini vurgulamaktadır. Mezirow'a (1978) göre, yetişkin eğitiminde perspektif dönüşümü sürecinin safhalarını ve eylemi pekiştirecek, sürece engel teşkil edebilecek, kolaylaştırabilecek ya da zamanından önce oluşmasına neden olabilecek unsurların belirlenmesi üzerine çalışılması gerekmektedir. Yetişkinlerde öğrenme, bireyin bildiklerine yenilerini eklemekle sınırlı değildir. Yeni bilgi ve farkındalıklar, aynı zamanda hali hazırdaki bilgileri de dönüştürür (Deveci, 2021). Bu açıdan bakıldığında, öğrenmenin

yoğun olduğu gebelik dönemi, yetişkin eğitiminde önemli bir yer tutar. Gebelikte öğrenme sürecini tetikleyen faktör, yeni durumuna alışmaya çalışan bir kadının yaşadığı önemli dönüşümdür. Gebe, sosyal bir çevre içinde yaşadığından, bu süreç biyo-psiko-sosyal uyum gerektirmektedir. Aile ve işyerindeki rollerinin değiştiği, ebeveynlik ilişkilerinin kurulmaya başlandığı bu süreç, yaşam krizi olarak da tanımlanan değişikliklerle birlikte, anne ve fetüs için daha kritik bir önem taşır.

Annenin sağlıklı bir gebelik yaşaması ve fetüsün doğum sonrası hayata sağlıklı bir şekilde hazırlanması, her ikisinin de bu duruma iyi bir şekilde uyum sağlamasıyla mümkün olabilir. Dolayısıyla gebenin alacağı destek son derece önemlidir (Coşkun, 2008; Dinç ve ark., 2014; Taşkın, 2023). Gebelere bakım verme sorumluluğu taşıyan ebeler, kadınların gebelik döneminde yaşadıkları fizyolojik değişimlerin yanı sıra gebeliği kabullenme, gebeliğe uyum sorunlarını engellemek, doğum korkusunu yenmek, doğuma hazırlık yapmak ve ebeveynliğe uyum sağlamak gibi pek çok konuda eğitim ve danışmanlık sunmaktadırlar. Yapılan bir çalışmada, kadınların çoğu gebelik sırasında ebeler tarafından verilen profesyonel destek ve bakımı olumlu bir deneyim olarak ifade etmişlerdir (Höglund ve Larsson, 2014). Teeffelen, Nieuwenhuijze ve Korstjens (2011) yaptıkları bir çalışmada, kadınların gebelikleri boyunca kendi sağlıklarının sorumluluğunu almak istediklerini, anneliğe geçiş sürecinde informal desteğin yanı sıra ebelerden aldıkları profesyonel desteğe ihtiyaçları olduğunu açıkça ifade etmişlerdir. Aynı zamanda kadınlar doğum gerçekleştikten sonra da doğum deneyimlerine ilişkin anlam oluşturma süreçlerinin etkili yönetilmesi ile ebeveynlik rollerine daha iyi uyum sağlayabilirler (Corner ve ark., 2023). Bu konuda da ebeler önemli görevler düşmektedir. Gebelerin perspektif dönüşümü yaşadığı gebelik tecrübelerinde, sağlık kontrollerini yapan ve onlara danışmanlık yapan ebeler doğal olarak birer yetişkin eğitimcisi rolü üstlenmektedirler. Kadınlara gebelik, doğum ve doğum sonrası dönemde bilgi, beceri ve destek vererek, onların eğitimi ve güç kazanımında da önemli bir rol üstlenirler. Öğrenmeyi kolaylaştırdıkları ve yetişkin bireylerin beceri kazanımına destekte bulunmaları nedeniyle meslekleri yetişkin eğitimi ile örtüşmektedir (Kostourou ve Papageorgiou, 2023). Üstelik ebeler, sadece gebenin değil aynı zamanda gebelik sürecini birlikte yaşadığı gebenin eşi ve aile bireylerine yönelik eğitim ve danışmanlık uygulamalarıyla, onların da adaptasyonlarına destek verirken yetişkin eğitimci sorumluluğunu üstlenmektedir. Ancak, ebelerin ve ebe adaylarının bu role ne denli hazır olduklarına ilişkin alanda yapılmış herhangi bir çalışma bulunmamaktadır.

Gebelik ve doğum sürecinde ebeler ve ebe adaylarının oynadığı kritik rol, özellikle eğitim süreçlerinin bu mesleki işlevleri destekleyecek şekilde tasarlanmasını zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle, lisans eğitimi müfredatlarının dönüştürücü öğrenme teorisine yer vermesi önem arz etmektedir. Unutulmamalıdır ki, ebe adaylarının yalnızca teorik bilgiye değil, aynı zamanda kişisel gelişim ve mesleki yeterlilik açısından da donanım kazanmaları gerekmektedir. Bu amaçla, ebe adayları gebelik sürecinde kadınların yaşadığı fizyolojik ve psikolojik değişimlere dair bilgi edinmekle yetinmemeli, aynı zamanda bu değişimlerin bireyler üzerindeki etkilerini de anlamalı ve bireysel farkındalık geliştirebilmelidir.

Dönüştürücü öğrenme, öğrenme ve çalışma ortamlarında değişiklikler getiren yeni rollerde ve ilişkilerde yeterlilik ve öz güvenin gelişimini teşvik etmektedir (Mezirow, 2020). Dönüştürücü öğrenme süreci, perspektif dönüşümünü hızlandırır ve bilişsel, davranışsal ve duygusal alanlarda bilgi, beceri ve yeterlilik gelişimini sağlar.

Dönüştürücü öğrenme sürecinin ilk aşaması, öz-yansıma yoluyla farkındalığın genişlemesiyle başlar. Bu farkındalık sayesinde birey, kendi dünyasının ötesindeki dünyalarla bağlantı kurar ve öğrenilecek çok şey olduğunu fark eder. Bu farkındalık, onu harekete geçirir. Ebelik öğrencileri, hem kendi öğrenme süreçlerinde hem de eğitim ve danışmanlık verdikleri gebelerle mesleki uygulamalarında bu yaklaşımı kullanabilir. Eğitim süreçlerinde, gebelere dönüştürücü eğitim modeli yaklaşımıyla bakım verildiğinde, süreç boyunca ihtiyaçlarını fark etmeleri ve öğrenme yaşantılarını gerçekleştirirken daha özyönelimli olma potansiyeli kazanmaları sağlanabilir (Akçay, 2012). Bu bağlamda, lisans düzeyindeki ebeler eğitim programlarında, ebe adaylarının mesleki bilgi ve becerilerini artırmanın yanı sıra, hem kendi yaşantıları hem de hizmet sundukları popülasyon için onları sosyal, kültürel ve psikolojik bağlamlarda daha donanımlı hale getirecek dönüştürücü öğrenme modeli gibi eğitim yaklaşımlarına da yer verilmelidir.

Dolayısıyla, lisans düzeyinde verilen ebeler eğitimi yalnızca bilgi aktarmakla sınırlı kalmamalı, aynı zamanda öğrencilerin doğum sürecini ve gebe psikolojisini daha derinlemesine kavramalarına olanak tanınmalıdır. Bu doğrultuda, öğrencilere sunulan dersler ve klinik uygulamalar, birey ve aileyle bütüncül bir yaklaşımla iletişim kurma, kriz anlarında destek sağlama ve psikososyal uyum sürecinde

yardımcı olma gibi yetkinlikleri geliştirmeye yönelik olmalıdır. Dönüştürücü öğrenme teorisi, ebelik öğrencilerinin bu yetkinlikleri kazanmalarında önemli bir öğrenme süreci olarak kullanılabilir.

Bu araştırma, ebe adaylarının kadınların gebelik sürecinde yaşadığı değişim sürecindeki dönüştürücü öğrenmelerine nasıl kolaylaştırıcı bir rol üstlenebileceklerine dair algılarını ve bunu etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu doğrultuda şu sorulara yanıt aranmıştır:

1- İlk gebeliklerini yaşayan kadınların duygu, düşünce ve tecrübelerine ilişkin ebe adaylarının farkındalık düzeyleri nedir?

2- Dönüştürücü öğrenmede ebe adaylarının kolaylaştırıcı rolü üstlenebilme yetkinliklerine ilişkin algı düzeyleri nedir?

3- Ebe adaylarının kolaylaştırıcı rolü üstlenebilme yetkinliklerine ilişkin algı durumları ile sınıf düzeyleri arasında nasıl bir ilişki vardır?

MATERYAL VE METOT

Araştırma Modeli: Bu çalışma tanımlayıcı tipte yapılmıştır.

Araştırmanın Etik İlkeleri: Araştırma için Balıkesir Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan ve araştırmanın yapıldığı fakülteden yazılı izin alınmıştır (Etik kurul no:2019/119). Çalışma Helsinki İlkeler Deklerasyonuna uyularak gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Araçları: Araştırmanın amacına yönelik, ebe adaylarının öz-değerlendirmede bulunmalarını sağlayacak bir anket geliştirilmiştir. Anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde çalışmaya katılan bireylere ilişkin demografik bilgiler toplanmıştır. İkinci bölümde ebe adaylarının ilk gebelik yaşayan kadınların duygu, düşünce ve tecrübelerine ilişkin farkındalık düzeylerini belirlemeye yönelik sorular yer almıştır. Bu bölüm likert tipi sorulardan oluşmuştur. Ebe adaylarından verilen ifadeler ne derece katıldıklarını belirtmeleri istenmiştir (1=kesinlikle katılmıyorum, 5=kesinlikle katılıyorum). Üçüncü bölüm ise dönüştürücü öğrenmede ebe adaylarına kolaylaştırıcı rolü üstlenebilme yetkinliklerini belirlemek üzere geliştirilen "Dönüştürücü Öğrenmede Kolaylaştırıcı Rolü Üstlenebilme Yetkinlikleri" (DÖKRÜY) ölçeği yer almıştır. Ölçeğin geliştirilmesinde likert tipi ölçek geliştirme yaklaşımında izlenen adımlar izlenmiştir (Tezbaşaran, 2008). Ölçeğin denemelik maddelerini tespit etmek için ilgili literatür incelenmiş 32 maddelik taslak ölçek oluşturulmuştur. Taslak ölçek maddelerinin ölçülmek istenen özelliği kapsayıp kapsamadığının değerlendirilerek, içerik geçerliliğini saptamak üzere uzman görüşüne sunulmuştur. Lavshe analizine göre kapsam geçerliliği belirlenmiştir. Kapsam geçerliğinde, test maddelerinin ölçülmek istenen davranışı yansıtıp yansıtmadığı sorusunun cevabı aranmakta, her bir maddenin içerik ve nitelik olarak anılan davranışı ölçmede yeterli veya uygun olup olmadığına bakılmaktadır (Büyüköztürk, 2003). Uzmanlardan elde edilen görüşlere dayalı olarak tüm ölçek maddelerinin kapsam içi tutulması kararlaştırılmıştır. Ancak bazı maddelerin anlaşılabilirlik düzeyini artırmak için ifadelerde düzeltmelerde bulunulmuştur. Ölçeğin taslak formunda maddeler alt-ölçeklere göre gruplandırılarak beşli likert tipine göre düzenlenmiştir.

Verilerin Toplanması: Çalışmanın evrenini, bir devlet üniversitesi Ebelik Bölümü'nde eğitim almakta olan öğrenciler oluşturmuştur. Örneklem sayısının belirlenmesinde, en az gözlenen değişken sayısının beş katı olması gerektiği dikkate alınmış, değişken (madde) oranının 10:1 olması (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk 2014) planlanmıştır. Ancak okulda ebelik öğrenci sayısının toplamda 354 kişi olması, okul devam devamsızlıkları, anketi doldurmayı kabul etmemeleri nedeniyle ancak gönüllü 218 kişiye ulaşılabilmektedir. Doldurulan anketlerden 5 tanesindeki eksiklerden dolayı değerlendirme dışı bırakılmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi: Verilerin değerlendirilmesinde SPSS (v. 25) kullanılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğinin belirlenmesinde Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) kullanılmıştır. Bu amaçla ölçeğin öncelikli olarak, faktör analizine uygun olup olmadığını belirlemek için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri ve Bartlett's testi sonuçlarına bakılmıştır. Bu kapsamda KMO testi ölçüm sonucunun .50 ve daha üstü, Bartlett küresellik testi sonucunun da istatistiksel olarak anlamlı olması gerekmektedir (Jeong 2004: 70). Bu çalışma sonucunda KMO testi sonucunun 0.939, Bartlett küresellik testi sonucunun ise 4680.9 (df=496, p=.000) olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlar, değişkenler arasında yüksek korelasyonlar mevcut olduğunu, dolayısıyla da veri setinin faktör analizi için uygun olduğunu göstermiştir (Kalaycı

2009). Veri seti kullanılarak, temel bileşen analiz sonuçlarına dayanan sabit bir altı faktörün yanı sıra literatürde tanımlanan temalar çıkarılmıştır. Açıklayıcı faktör analizinde maddelerin yer aldıkları faktördeki yük değerleri için sınır değer .30 olarak alınmıştır. Bu nedenle 5 adet madde ölçekten çıkartılmış, diğer bir maddenin ise ölçekte farklı bir faktöre yüklendiği görülmüştür. Belirlenen faktörlere ait maddeler incelendikten sonra, faktörler ve madde sayıları şu şekildedir: Eleştirel yaklaşıma destek=5; Öğrenme ihtiyaçlarını tanımlama ve düzenleme=7; Öğrenme kaynaklarına erişim=4 ; Öğrenme tecrübelerini yönetme=3; Birliktelik=4; Öğrenme süreç ve içeriklerini değerlendirme=4 . Ölçeğin AFA sonuçları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) Sonuçları

	Ölçek Alt Boyutları				
	Eleştirel yaklaşıma destek	Öğrenme ihtiyaçlarını tanımlama ve düzenleme	Öğrenme kaynaklarına erişim	Öğrenme tecrübelerini yönetme	Birliktelik Öğrenme süreç ve içeriklerini değerlendirme
1	.856				
2	.814				
4	.705				
3	.673				
5	.418				
6		.723			
7		.636			
8		.618			
9		.577			
10		.547			
11		.470			
12		.401			
13			.733		
14			.693		
15			.620		
16			.618		
17				.795	
18				.733	
19				.663	
20					.804
21					.804
22					.718
23					.615
24					.589
25					.543
26					.522
27					.486

Ölçeğin ve alt boyutlarının iç tutarlılığını belirlemek üzere yapılan analizler sonucunda, Tablo 2’de yer alan Cronbach alfa güvenirlik katsayısı sonuçları elde edilmiştir.

Tablo 2. Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayıları

		Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı
Alt boyutlar	Eleştirel yaklaşıma destek	.8529
	Öğrenme ihtiyaçlarını tanımlama ve düzenleme	.8919
	Öğrenme kaynaklarına erişim	.7945
	Öğrenme tecrübelerini yönetme	.7692
	Birliktelik	.8706
	Öğrenme süreç ve içeriklerini değerlendirme	.8233
	Tüm Ölçek	.9565

Tablo 2'deki sonuçlar dikkate alındığında, ölçeğin güvenilir bir araç olduğu görülmektedir.

Ölçeğin bütünü ve alt-ölçeklerden alınabilecek en düşük, en yüksek ve ortalama puanlar Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Ölçek Puan Aralıkları

	N	Min	Max	\bar{x}	% of \bar{x}
Eleştirel yaklaşıma destek	5	5	25	12.5	19
Öğrenme ihtiyaçlarını tanımlama ve düzenleme	7	7	35	17.5	26
Öğrenme kaynaklarına erişim	4	4	20	10	15
Öğrenme tecrübelerini yönetme	3	3	15	7.5	11
Birliktelik	4	4	20	10	15
Öğrenme süreç ve içeriklerini değerlendirme	4	4	20	10	15
Ölçek Toplam	27	27	135	67.5	100

Ebe adaylarının kolaylaştırıcı rolü üstlenebilme yetkinliklerine ilişkin algı düzeyleri ile kaçınıcı sınıfta oldukları arasındaki ilişkinin belirlenmesi için Pearson korelasyon analizi yapılmıştır.

BULGULAR ve TARTIŞMA

Araştırmanın birinci sorusuna ilişkin elde edilen veriler Tablo 4'te özetlenmektedir.

Tablo 4. Ebe Adaylarının Farkındalık Düzeyi

Gebelik ilk defa anne olacak bir kişinin ...	Min	Max	\bar{x}	SD
Dünyayı sorgulamasına neden olur.	1	5	4	1
Dünyada kendi konumunu sorgulamasına neden olur.	1	5	4	1
Köklü değişimlerden geçmesine neden olur.	1	5	4	1
Hali hazırda üstlenmiş olduğu roller arasında karmaşaya neden olur.	1	5	4	1
Kimlik bunalımı yaşamasına neden olur.	1	5	4	1
Vücudunda gerçekleşen değişikliklerden dolayı kendine olan özgüvenini olumsuz etkiler.	1	5	4	1
Başka bir canlının sorumluluğunu alma konusunda gerilim yaşamasına neden olur.	1	5	4	1
Yakın çevresindeki insanlarla sorunlar yaşamasına neden olur.	1	5	3	1

Tablo 4'e göre, ilk kez gebelik yaşayan bireylerin dönüştürücü öğrenmeye yol açabilecek türden eleştirel düşünceye girebilecekleri konusunda olumlu görüş bildirdikleri görülmektedir. Öyle ki, gebeliğin bireyin dünyayı ve dünyadaki kendi konumunu sorgulamasına neden olduğu yönünde de olumlu görüş bildirmişlerdir ($\bar{x}=4$). Ebe adaylarının gebeliğin neden olabileceği bu sonuçların farkında olması önemlidir. Sadler, Norvick ve Meadows-Oliver (2016) eleştirel anne adaylarının bu eğilimlerinin gebelikle birlikte ortaya çıkacak olan farklı duygu ve düşüncelere anlam verebilmesi için önemli olduğuna işaret etmiştir. Anne adayları ancak bu şekilde değişen durumlarla etkili bir şekilde baş edebileceklerdir. Bu araştırmacılar ayrıca eleştirel düşünme sonucu anne adaylarının kimlik değişimine ilişkin tecrübeleri olabileceğini belirlemiştir. Bu değişim fiziksel görünüşleri, yaşam tarzlarındaki değişiklikler ve kendilerini anne olarak algılayışlarına ilişkin unsurlardan kaynaklanmıştır. Stern, Brushweiler-Stern ve Freeland (1998) gebelikleri sırasında kadınların zihinsel olarak kendilerini yeni bir kimliğe hazırladıklarına işaret etmektedir. Kadınlar bu dönemde istekleri, endişeleri, korkuları üzerine uzun uzun düşünürler, farklı kurgular geliştirirler. Kimliklerinin oluşmasına yardımcı olacak şu tür sorular sorabilirler: "Nasıl bir anne olacağım? Kendim ve şu ana dek sürdürdüğüm yaşama ilişkin algımda nasıl bir değişiklik olacak? Kariyerim nasıl etkilenecek?" Bu ve bunlara benzer sorular annelik kimliğinin gelişmesinde kullanılacak olan ham maddeyi oluşturmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmaya katılan ebe adaylarının gebe kadınların dünyayı ve dünyadaki kendi yerlerini sorgulayarak yeni bir kimlik oluşturabileceklerine ilişkin farkındalık düzeyleri, mesleklerini yerine getirirken anne adaylarına bu konuda yardımcı olabileceklerine işaret etmektedir.

Çalışmaya katılan ebe adayları, anne adaylarının doğum sonrası üstlenmeleri gereken sorumluluklar konusunda gerginlik yaşayabileceklerini de düşünmektedir ($\bar{x}=4$). Kadınların doğum sonrası durumla kaygıların nedenleri arasında ebeveynlik görevlerini başarılı şekilde yerine

getirebilmeye yönelik güvensizliğin yer aldığı belirlenmiştir (Fenwick ve ark., 2009). Ülkemizde yapılan farklı araştırmalar da gebe kadınların doğum sonrasında bebek bakımında yetersiz kalma endişesinden dolayı sorun yaşadıklarını belirlemiştir (Üst ve Pasinlioğlu 2015; Küçükkaya ve ark., 2018).

Ebe adaylarının, ilk defa anne olacak bir kişinin yakın çevresindeki insanlarla sorun yaşayabilecekleri konusunda çekimser oldukları da dikkati çekmektedir ($\bar{x}=3$). Oysa ki Stern, Bruschweiler-Stern ve Freeland (1998) gebe kadınların yeni bir kimlik oluşturma aşamasında “Doğum sonrası evliliğim nasıl etkilenecek?” türünden soruları sık sık sorduklarını belirtmektedir. Diğer insanlardan yardım isteme ya da insanların isteklerine olumsuz yanıt verme konusunda yaşanan gerginlikler de gebe kadınların ilişkilerinde sorun yaşamasına neden olabilmektedir (Dimidjian ve Goodman, 2019). Bu çalışmaya katılan ebe adaylarının, gebelik ve kişilerarası ilişkilerde yaşanan gerilimlere ilişkin algı düzeylerinin orta seviyede olması olumlu değerlendirilebilir. Ancak, literatürdeki bulgular doğrultusunda ebe adaylarının farkındalık düzeylerinin artırılması gerektiği söylenebilir.

Araştırmanın ikinci sorusu ile ebe adaylarının dönüştürücü öğrenmede kolaylaştırıcı rolü üstlenebilme yetkinliklerine ilişkin algı düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Buna yönelik olarak ebe adaylarına öncelikle Tablo 4’te yer alan durumlarla baş edebilmeleri için gebe kadınlara yardımcı olmanın ebelerin görevleri arasında olduğu konusuna ne derece katıldıkları sorulmuştur. Cevap ortalamasının 4 olduğu görülmüştür. Bu olumlu görüş, annenin ve fetüsün doğum sonrasına sağlıklı bir şekilde hazırlanması açısından önem taşımaktadır (Coşkun 2008; Taşkın 2023; Dinç ve ark., 2014). Rayno ve England (2010), ebelerin anne adayına fiziksel ve psikolojik destekte bulunmanın önemli bir görev olduğunu belirtmektedir. Bu görevi yerine getirebilmeleri için aralarındaki iletişimin etkili olması gerekmektedir. Etkili iletişim ise bir dizi unsura bağlıdır; bunlardan önemli bir tanesi, annenin stres ve kaygı ile baş etmesine yardımcı olacak psikolojik destektir. Ayrıca, gebelik, doğum ve lohusalık boyunca kadının yaşayabileceği duyguların farkında olmak da önemlidir. Anne adaylarının saygı ve güveninin kazanılması, aralarındaki iletişimin kalitesini belirleyen önemli bir özelliktir (Clark ve Paeglis 2015). Bunun için, ebelerin anne adaylarını ön yargısız bir şekilde dinlemesi, oldukları gibi kabul etmeleri, ihtiyaç duydukları desteği sağlamaları ve onlara yol göstermeleri gerekmektedir. Bu tür bir ilişki, ebe adaylarının dönüştürücü öğrenme sürecinde ihtiyaç duyacakları sosyal ve eğitimsel desteğin sağlanması açısından önemlidir (Mezirow, 1994). Ebe ve anne adayları arasındaki iletişimin kalitesi, ebe adaylarının dönüştürücü öğrenme sürecinde ihtiyaç duyacakları sosyal ve eğitimsel desteğin sağlanması açısından önemlidir (Mezirow, 1994). Ebe ve anne adayları arasındaki iletişimin kalitesi, ebe adaylarının dönüştürücü öğrenme sürecinde ihtiyaç duyacakları sosyal ve eğitimsel desteğin sağlanması açısından önemlidir (Mezirow, 1994). Ebe ve anne adayları arasındaki iletişimin kalitesi, ebe adaylarının dönüştürücü öğrenme sürecinde ihtiyaç duyacakları sosyal ve eğitimsel desteğin sağlanması açısından önemlidir (Mezirow, 1994).

Katılımcılara ayrıca DÖKRÜY uygulanmıştır. Sonuçlar Tablo 5’te görülebilir.

Tablo 5. DÖKRÜY Sonuçları

Ölçek alt maddeleri	Yüzdeler dilim					
	Min	Max	\bar{x}	SD	Öğrenciler \bar{x}	Referans \bar{x}
Eleştirel yaklaşıma destek	10	25	20	3	18	19
Öğrenme ihtiyaçlarını tanımlama ve düzenleme	10	35	29	4	26	26
Öğrenme kaynaklarına erişim	5	20	16	2	14	15
Öğrenme tecrübelerini yönetme	6	15	12	2	11	11
Birliktelik	5	20	17	3	15	15
Öğrenme süreç ve içeriklerini değerlendirme	5	20	16	3	14	15
Tüm ölçek	44	135	111	14	100	100

Tablo 5’te görüleceği üzere ebe adaylarının dönüştürücü öğrenmede kolaylaştırıcı rolü üstlenebilmeye yönelik algı düzeylerinin tüm ölçek için 44 ile 135 puan aralığında olduğu belirlenmiştir. Ortalama puanın ise 111 olduğu görülmüştür. Ölçek için belirlenmiş olan en alt (27), en üst (135) ve ortalama (67.5) puanlar dikkate alındığında bu sonucun yüksek olduğu değerlendirilebilir. Dönüştürücü öğrenmeyi destekleyici becerilere sahip olduklarına yönelik algı düzeylerinin yüksek olması bu konuda kendilerine sunulacak olan öğretim içeriklerine yatkın olabileceklerine işaret

etmektedir. Bu sonuç ayrıca bilinçaltında dahi olsa konuya ilişkin önemli bir farkındalık düzeyine sahip olduklarını göstermektedir. Bu durum, ebe adaylarının konuya ilişkin yansımacı düşünme becerilerinin gelişmesine yardımcı olacaktır. Bass, Fenwick ve Sidebotham (2017) ebe adaylarının yansımacı düşünme sayesinde sezgisel süreçleri anlayabileceklerine ve örtülü bilgilerini geliştirebileceklerine işaret etmektedir. Bunun ebelik bilgilerinin geliştirilmesi yanısıra ebelik epistemolojisinin de geliştirilmesi için önemli olduğunu vurgulamaktadırlar.

Ebe adaylarının alt ölçek puanları da incelenmiştir. Bu amaçla öncelikle alt ölçekler için belirlenmiş olan ortalama puanların yüzdelerle dilimleri hesaplanmış ve katılımcıların elde etmiş oldukları puanların yüzdelerle dilimleri ile kıyaslanmıştır. Sonuçlar ebe adaylarının eleştirel yaklaşıma destek, öğrenme kaynaklarına erişim ile öğrenme süreç ve içeriklerini değerlendirme alt ölçekleri yüzdelerle dilimlerinin birer derece daha düşük olduğunu göstermiştir. Diğer alt ölçeklerde ise yüzdelerle dilimler ölçek için belirlenmiş olan yüzdelerle dilimlerle örtüşmüştür. Bu sonuç ebe adaylarının, bu alanlarda eğitimsel desteğe daha fazla ihtiyaçları olabileceklerine işaret etmektedir. Eleştirel yaklaşım anne adaylarının gebelik ve gebelik sonrasında ilişkin sahip oldukları inançlarının doğru ve işlevsel olup olmadıklarına yönelik bir değerlendirme sürecine dahil olmasını gerektirir (Mezirow, 1994). Dermirci ve ark. (2024) yeni anne olan kadınların doğum sonrası bilgilendirilme yolu ile açığa çıkarılmamış duyguları ele alınarak yeni durumlarına psikolojik uyum sağlamak istediklerini belirlemiştir. Bu araştırmacılar ayrıca travmatik bir doğum tecrübesi yaşayan kadınların sıkıntılı durumlarını kabul etme konusunda zorluk yaşadıklarını, ancak bir kırılma noktasına ulaştıklarında yardım arayışına girdiklerini belirtmektedir. Doğum sonrası ya da öncesi yaşanabilecek bu tür kırılma noktalarına varılmadan kadınların desteğe ihtiyaçları aşikârdır.

Phillipi (2010) eleştirel düşünemeyen yetişkinlerin değişimde zorlanacaklarını ve değişim için başkalarına bağımlı kalabileceklerine işaret etmektedir. Gebe ve yeni doğum yapmış kadınlar eleştirel düşünemezler ise yeni durumları ile baş edebilmek için bir ebeye, çevrelerindeki diğer kadınlara bağımlı olma riski altındadır. Gebeliğe ilişkin olarak diyalog kurdukları ilk kişilerden biri olarak ebelerin bu konuda gebelere bilgilendirici ve bilinçli destek sunması gerekmektedir. Bu yüzden ebe adaylarının eğitimleri sırasında eleştirel yaklaşıma destek konusunda bilgilendirilmesi gerekmektedir. Diğer yandan öğrenme kaynaklarına erişim, gebelik ve postpartum dönemde kadının dönüştürücü öğrenme sürecinde bağımsız bir birey olmasına yardımcı olacaktır. Eleştirel düşünerek ulaşılan kaynakların doğru ve faydalılık derecesine kendi başına karar verebilecek olan kadın değişim yaratma konusunda daha becerikli olacaktır. Phillipi (2010) internette yer alan kaynakların dönüştürücü öğrenme için önemli bir işlevi olduğuna işaret etmektedir. Doğru kaynağa hızlı bir şekilde ulaşan kadın yapması gerekenlere ilişkin daha sağlıklı karar verebilir ve elde ettiği tıbbi bilgileri uygulama konusunda daha başarılı olabilir. Farklı nedenlerden dolayı yüz yüze etkileşim kuramayacağı ancak desteklerine ihtiyaçları olabilecek kişilerle teknoloji sayesinde iletişim kurabilirler. WhatsApp grupları, internet tartışma sayfaları gibi etkileşimli ortamlarda kendileri ile benzer sorunları yaşayanlardan destek alabilirler. Ebe adaylarının, gebe kadınlara faydalanabilecekleri kaynaklara ilişkin bilgi ve beceriler kazandırabilmeleri gerekmektedir. Ulaştıkları kaynakların doğruluğu ve etkililiği konusunda karar verebilme becerilerini geliştirebilmelidirler. Bu aynı zamanda, öğrenme süreçleri ve içeriklerinin değerlendirilmesi konusunda gebe ve lohusa kadına yardımcı olacaktır. Zira, öğrenmenin değerlendirilmesi sağlık okuryazarlığı becerileri arasında yer almaktadır (Cornett, 2009).

Araştırmanın üçüncü sorusu ebe adaylarının kolaylaştırıcı rolü üstlenebilme yetkinliklerine ilişkin algı düzeyleri ile öğrenim gördükleri sınıf düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik idi. Pearson korelasyon analizi 0.200 sonucunu vermiştir. Bu durum, iki değişken arasında olumlu ancak zayıf bir ilişki olduğunu göstermektedir. Ayrıca sonucun istatistiksel olarak anlamlı bir düzeyde olmadığı belirlenmiştir ($p = .9214 > .05$). Bu sonuç, ebe adaylarının dönüştürücü öğrenmede kolaylaştırıcı rolü üstlenebilme yetkinliklerine ilişkin algı düzeylerinin sınıf düzeyleri artıkça yükselmekte olduğunu göstermektedir. Ancak, artışın miktarının kısıtlı olduğu dikkati çekmektedir. Bu durumun olası nedenlerinden biri, müfredatta dönüştürücü öğrenmeye yer verilmemesidir. Öğrencilerin dönüştürücü öğrenmeye ilişkin his, düşünce ve bilgileri örtülü şekilde gelişiyor olabilir. Konuya ilişkin net bir farkındalık, öğrenme çıktıları arasında yer aldığı takdirde, iki unsur arasındaki ilişkinin güçlü ve olumlu şekilde olacağı beklenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, ebe adaylarının dönüştürücü öğrenmede kolaylaştırıcı rolü üstlenilebilme yetkinliklerine ilişkin algı düzeylerinin yüksek olduğu ve sınıf düzeyleri arttıkça bu algı düzeylerinin yükseldiği saptanmıştır. Ancak ebelerin, kadının gebeliğinde yaşadığı farklılık, biyo-psiko-sosyal değişim ve çevresiyle dengesinin bozulduğuna dair farkındalıkları ve destek rollerinin, Mezirow'un teorisinde belirtilen perspektif dönüşümü bilgisi bağlamından ziyade, ebelerin bu dönemde gebeye destek olma rolünü mesleğinin doğası ve gereği olarak, öz farkındalıklarından kaynaklanıyor olabilir. Buna rağmen bu ihtiyacın farkında olan ebelere bu içerik mutlaka sağlanmalıdır. Zira sınıf düzeyleri arasında zayıf bir ilişki saptanmış ve ebeler eğitim müfredatlarında eğitim dersi son sınıfta olup içerikte perspektif dönüşümünde eğitimin işlevi yer almamaktadır. Yakın zamanda yapılan araştırmalar da ebelerin yetişkin eğitime ilişkin bilgi ve becerileri geliştirebilmeleri için desteğe ihtiyaçları olduğunu göstermiştir (Kostourou ve Papageorgiou, 2023).

Öğrencilerin, ebeler mesleğinin doğası ve sorumlulukları ile öz farkındalık, kişisel değerler ve inançlar bağlamında gebelikte dönüştürücü öğrenme için kolaylaştırıcı rolü üstlenilmeye yönelik algılarının yüksek olması, olumlu bir durumdur. Ebelerin, anne ve aile için son derece değerli ve hayati önem taşıyan gebelik döneminde, destek sağlama, danışmanlık yapma ve yetişkin eğitimi alanındaki rollerini bilinçli ve etkin bir şekilde yerine getirebilmeleri için, eğitim müfredatlarında yetişkin eğitimi yaklaşımı ve perspektif dönüşümü konularına yer verilmesi sağlanmalıdır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışmada herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Yazar Katkıları

Çalışmanın Tasarlanması: TD, FAÖ, **Veri Toplanması:** FAÖ, **Veri Analizi:** TD, FAÖ, **Makalenin Yazımı:** TD, FAÖ, **Makale Gönderimi ve Revizyonu:** TD.

Finans Desteği

Çalışmanın yürütülmesinde herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Teşekkür

Çalışmaya katılan tüm katılımcılara teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

- Akçay, C. (2012). Dönüşümsel Öğrenme Kuramı Ve Yetişkin Eğitiminde Dönüşüm. *Milli Eğitim Dergisi*, 42(196), 5-19.
- Almalik, M.M.A., & Mosleh, S. M. (2017). Pregnant women: What do they need to know during pregnancy? A descriptive study. *Women and Birth*, 30(2), 100-106. doi:10.1016/j.wombi.2016.09.001
- Bass, J., Fenwick, J., & Sidebotham, M. (2017). Development of a model of holistic reflection to facilitate transformative learning in student midwives. *Women and Birth*, 30(3), 227-35. doi:10.1016/j.wombi.2017.02.010
- Bergbom, I., Modh, C., Lundgren, I., & Lindwall, L. (2017). First-time pregnant women's experiences of their body in early pregnancy. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 31(3), 579-586. doi:10.1111/scs.12372
- Beydağ, K.D., (2007). Doğum sonu dönemde anneliğe uyum ve hemşirenin rolü. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 6(6), 497-484.
- Büyüköztürk, Ş. (2013). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı. İstatistik, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Chang, S. R., Kenney, N. J., & Chao, Y. M. Y. (2010). Transformation in self-identity amongst Taiwanese women in late pregnancy: a qualitative study. *International Journal of Nursing Studies*, 47(1), 60-66. doi:10.1016/j.ijnurstu.2009.06.007
- Clark, N., & Paeglis, C., (2015). To be a midwife. In L. Lewis (Ed.), *Fundamentals of midwifery: A textbook for students* (1-21). Malden, MA: John Wiley & Sons.
- Corner, G. W., Rasmussen, H.F., Khaled, M., Morris, A.R., Khoddam, H., Narbee, N., Herzig, Y.B., Seibert, E., Sellery, P.E., Margolin, G., & Saxbe, D. (2023). The birth of a story: Childbirth experiences, meaning-making, and postpartum adjustment. *Journal of Family Psychology*, 37(5), 667-679. doi:10.1037/fam0001062
- Cornett, S. (2009). Assessing and addressing health literacy. *The Online Journal of Issues in Nursing*, 14(3). No. 2. doi:10.3912/OJIN.Vol14No03Man02

- Coşkun, A. (2008). Yüksek riskli gebelikler fetus. Yenidoğana etkisi ve hemşirelik yaklaşımı. T. Dağoğlu & G. Görak G. (Ed.), *Temel neonatoloji ve hemşirelik ilkeleri* (59-101). İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2014). Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları. 3. Baskı. Ankara: Pegem Akademi.
- Demirci, A.D. , Oruç, M. , & Kabukçuoğlu, K. (2024). "I need to make sense of my birth experience": A descriptive qualitative study of postnatal women's opinions, and expectations about postnatal debriefing. *Midwifery*, 131, 1-7. doi: 10.1016/j.midw.2024.103955
- Deveci, T. (2021). Yetişkin eğitimi teorileri. Ankara: SEAD.
- Dimidjian, S., & Goodman, S.H. (2019). *Expecting mindfully: Nourish your emotional well-being and prevent depression during pregnancy and postpartum*. London: The Guilford Press.
- Dinç, H., Yazıcı, S., Yılmaz, T., & Günaydın, S. (2015). Gebe eğitimi. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 1(1), 76-68. doi:10.17681/hsp.99216
- Fenwick, J., Gamble, J., Nathan, E., Bayes, S., & Hauck, Y. (2009). Pre- and postpartum levels of childbirth fear and the relationship to birth outcomes in a cohort of australian women. *Journal of Clinical Nursing*, 18(5), 667-77. doi:10.1111/j.1365-2702.2008.02568.x.
- Gümüş, A.B., Çevik, N., Hyusni, S.H., Biçen, Ş., Keskin, G., & Malak, A.T. (2011). Gebelikte benlik saygısı ve beden imajı ile ilişkili özellikler. *Anatol J Clin Investig*, 5(1), 7-14
- Höglund, B., & Larsson, M. (2014). Professional and social support enhances maternal well-being in women with intellectual disability: A Wwedish interview study. *Midwifery*, 30(11),1118-23. doi: 10.1016/j.midw.2014.03.018
- Hudson, J. (2014). Transformative facilitation. http://www.jbasslearning.com/uploads/2/2/1/7/22179316/white_paper_transformative_facilitation_jbass_learning.pdf adresinden 1 Ekim 2019 tarihinde elde edilmiştir.
- Jeong, J. (2004). Analysis of the factors and the roles of hrd in organizational learning styles as identified by key informants at selected corporations in The Republic of Korea. Unpublished doctoral dissertation. The USA: Texas A&M University.
- Kalaycı, Ş. (2009). SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Klobučar, N.R. (2016). The role of spirituality in transition to parenthood: Qualitative research using transformative learning theory. *Journal of Religion and Health*, 55, 1345-1358. doi:10.1007/s10943-015-0088-4
- Kostourou, E., & Papageougiou, I. (2023). Midwives as adult educators: An investigation of midwives' perceptions about the educational dimension of their profession. *Adult Education*, 3(2), 6-15.
- Küçükaya, B., Dindar, İ., Erçel, Ö., & Yılmaz, E. (2018). Gebelik dönemlerine göre gebelerin doğum ve postpartum döneme ilişkin endişeleri. *JAREN*, 4(1),28-36. doi: 10.5222/jaren.2018.028
- Mezirow, J. (1978). Perspective transformation. *Adult Education Quarterly*, 28(2),100-110. doi:10.1177/074171367802800202
- Mezirow, J. (1994). Understanding transformation theory. *Adult Education Quarterly*, 44(4), 222-32. doi:10.1177/0741713694044004
- Mezirow J. (2000). Learning as transformation: critical perspectives on a theory in progress. *The jossey-bass higher and adult education series*; 150, Jossey-Bass Publishers; 350 Sansome Way, San Francisco:
- Milne, S.J., Corbert, G.A., Hehir, M.P., Lindow, S.W., Mohan, S., Reagu, S., Farrel, T., & O'Connell, M.P. (2020). Effects of isolation on mood and relationship in pregnant women during the covid-19 pandemic. *European Journal of Obstetrics and Gynecology and Reproductive Biology*, 252, 610-611. doi:1016/j.ejogrb.2020.06.009 0301-2115
- Perrykkad, K., O'Neill, R., & Jamadar, S. (2023, November 2). Sense of self in first-time pregnancy. doi:10.31234/osf.io/cq967
- Phillipi, J. (2010). Transformative learning in healthcare. *PAACE Journal of Lifelong Learning*, (1) 39-54.
- Rayno, M., & England, C. (2010). *Psychology for midwives: Pregnancy, childbirth and puerperim*. Berkshire, UK: Open University Press.
- Sadler, L.S., Novick, G., & Meadows-Oliver, M. (2016). Having a baby changes everything: Reflective functioning in pregnant adolescents. *Journal of Pediatric Nursing*, 31(3), 219-231. doi:10.1016/j.pedn.2015.11.011
- Stern, D.N., Bruschiweiler-Stern, N., & Freeland, A. (1998). *The birth of a mother: How the motherhood experience changes you forever*. New York: Basic Books.
- Taşkın, L. (2023). Ebeveynliğe hazırlanma ve doğum öncesi bakım doğum ve kadın sağlığı hemşireliği. Ankara: Akademisyen Tıp Kitabevi.
- Teeffelen, A.S., Nieuwenhuijze, M., & Korstjens, I. (2011). Women want proactive psychosocial support from midwives during transition to motherhood: Aqualitative study. *Midwifery*, 27(1),122-7. doi:10.1016/j.midw.2009.09.006
- Tezbaşaran, A. (2008). Likert tipi ölçek hazırlama kılavuzu. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.

- Tortumluoğlu, G., Okanlı, A., & Erci, B. (2003). Gebelerin aile ortamını algılamaları ile öz bakım gücü arasındaki ilişki. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 6(1), 24-36.
- Üst, Z.D., & Pasinlioğlu, T. (2015). Primipar ve multipar gebelerde doğum ve doğum sonu döneme ilişkin endişelerin belirlenmesi. *HSP*, 2(3),306-17. doi:10.17681/hsp.96963